

Smanjenje poroda — smrt naroda

R. Korherr napisao je o tome zgodnu knjigu. Uvod mu je skitio Oswald Spengler, poznati pisac djela »Untergang des Abendlandes«. Nedavno je ta knjiga izišla i u talijanskom prijevodu s uvodom samoga Mussolinia. Spengler tu veli za Njemačku: »Svi su naši problemi poslije rata: kriza agrikulture s porastom gradova, pomanjkanje stanova, porezna politika, kolonijalno pitanje, pitanje istočnih granica, pitanje reparacija i t. d.; sve je to u spoju s odlučnim pitanjem nutarnjeg zdravlja njemačkog naroda, a zdravlje naroda znači u ovom slučaju njegova rodnost. Tko to ne zna, taj ne poznaje povijest niti sudbinu velikih naroda. Taj ne bi smio govoriti o politici. Njemački je narod kao bijela rasa najmanje stradao. To je temeljna činjenica, o koju se oslanja sva politička sadašnjost i buduća mogućnost. Njemački narod nije kao Španjolska, Nizozemska i Engleska lijevao svoju krv kroz vijekove; on nije u 18. i 19. vijeku izgubio svoje najbolje obitelji u raznim političkim revolucijama. G. 1914. je njemački narod nadvisivao sve druge narode u onome, što možemo nazvati zdravljem jedne rase. Za svjetskog su rata svi narodi izgubili toliko od svoje najbolje krvi, a njemački je narod zadržao svoju prednost. To svijet znade i to je većinom izvor mržnje i nepouzdanja, što ga nekoji imaju prema njemačkom narodu. Naša sva politika mora ići za time, da ovu prednost podrži. Svi su politički problemi ovog časa samo posljedica ovog pitanja«.

Mussolini u spomenutom predgovoru veli ovako: »Sterilnost građana raste u upravnom omjeru prema porastu gradova. Berlin je za jedan vijek prošao od 100.000 stanovnika na preko 4 milijuna. I taj grad je danas najsterilniji na svijetu. On imade prvenstvo najnižeg količnika u porodima, koji ne pokriva ni umanjeni broj smrti. Metropole rastu, jer privlače k sebi seosko stanovništvo, ali time polja ostaju zapuštena i nerodna. Pustinja se javlja u poljima; gdje je pustoš polja, tu je i metropola uhvaćena za vrat: niti njezina trgovina, niti njezina industrija, niti njezini oceani kamenja i armiranog betona ne mogu uspostaviti ekvilibrij; tu je katastrofa neizbježiva. Grad umire; narod bez mladenačkog života novih generacija ne može da odoli mladem narodu, koji će se otisnuti preko svojih granica. To se dogodilo. To se može dogoditi. I to će se dogoditi, ne samo između gradova ili narodâ, nego i kod većih olina: sva bijela rasa, rasa Zapada, može da dođe pod rase druge boje, jer se te rase umnažaju u ritmu našoj rasi nepoznatom«.

1. Prošlost i stari narodi.

Mussolini ima pravo. Ni ratovi ni bolesti nijesu uništili narode, nego hotimično ograničenje poroda. U prošlosti su propali i najmoćniji narodi, premda su vjerovali u svoju vječnost; sami su sebe pogubili. Tako čitamo u kodeksu Hammurabi, koji je napisan u Babilonu oko g. 1927. prije Kr., kako država podržaje vojnike plaćenike, jer nema vlastitog podmlatka. I to je opadanje izazvalo useljivanje stranaca, da je Nabukodonosor II. Babilon morao okružiti jakim zidom i državu sa sjevera s poznatim »zidom Medana«. Babilon je imao do 2 milijuna stanovnika, a već prije Krista spade na to, da su za podizanje Seleucije iz ruševina tog grada prenosili opeke i kamenje. I nadošlo je vrijeme, kad je iščeznuo sav grad. Ni u Egiptu nije bilo bolje. S XIII. dinastijom poče »kultura« i opadanje poroda. Već je g. 1350. prije Kr. pučanstvo opadalo i zemlja ostajala pusta. U desetom je vijeku prije Kr. Teba sa 100 vratiju imala jedva koju tisuću ljudi. U doba rimske vlasti gradovi su tu postali ruševine. Indija i Kina su doživjele slično opadanje pučanstva i kultura ih u tom nije spasla. Sparta je za perzijskih provala imala 8.000 građana sposobnih za oružje, a g. 371. jedva 1.500 građana. Tada je i Tebe postala selo kako i drugi grčki gradovi. Iz Atene su bogati Rimljani poput današnjih bogatih Amerikanaca raznijeli njezine nakite i umjetnine. Napokon prodriješe u Grčku Slaveni. Grška je sada mješavina tolikih naroda. Rim! Taj je grad bio spao iza bitke na Transimenskom jezeru od 270 tisuća na 214 tisuća stanovnika i ipak se 10 godina kasnije podiže na 337 hiljada. U carsko je doba postigao bio svoj vrhunac. Kultura je rasla. No 200 godina iza Kr. nema više ni jednog pravog Rimljanina. Za cara Augusta je po gradovima bilo 80—90% stanovništva robova. Zemlje su sve više ostajale puste. Uzalud je Nerva podijelio 60 milijuna sestercija da provede nutarnju kolonizaciju. Iza Marka Aurelija povukoše u Italiju pobijedene narode, da ih nasele po zapuštenim krajevima. Prihod agrikulture bio je sve manji, pa su pšenicu morali uvažati iz Egipta. Napokon je car Pertinax g. 193. dopustio, da svak može u Italiji zaposjesti neobrađeno tlo. U to su doba gradovi Bolonja, Piacenca, Modena i drugi bili pusti; Kapua i Ostia ostadoše bez ljudi. Jedino je Rim regbi dugo prkosio toj sudbini. No i on spade tako, da je Totila g. 546 poslije Kr. u njemu našao 7 gradskih brežuljaka bez ljudi. Rim se kasnije podigao malo po malo, kada je postao glavnim gradom zapadne ili papinske kulture. Sicilija je u Ciceronovo doba bila žitnica rimska, ali za Strabona bila je već pustoš.

I starom se Meksiku nešto slična dogodilo. Sada se otkrivaju stari gradovi i naselišta te zemlje. Iz tih se otkrića vidi, kako je nekoć velika kultura vladala u tim krajevima. Kultura je Maye u Yukatanu slična grčkoj i rimskoj kulturi. No u 10. vijeku poslije Kr. započe u Yukatanu opadanje pučanstva, pa kad su Španjolci došli, već je tropska vegetacija bila pokrila nekoć velike i kulturne gradove.

2. Kako je sada s narodima u Evropi.

a) Uzmimo gg. 1871—80, 1881—90, 1891—900, 1901—1910. 1911—13, 1921, 1924, 1925. Tu nam pokozaju slijedeće zemlje ove postotke u opadanju pučanstva:

Španjolska 39, 1; 36, 8; 36, 1; 33, 4; 29, 0; 25, 3; 20, 5; 20, 6; dakle 47%.

Francuska 25, 4; 23, 9; 22, 1; 20, 7; 18, 8; 20, 7; 19, 2; 19, 6; dakle 23%.

Njemačka 39, 1; 36, 8; 36, 1; 33, 4; 29, 0; 25, 3; 20, 5; 20, 6; dakle 47%.

Svajcarska 30, 5; 29, 0; 27, 1; 25, 8; 23, 7; 21, 4; 18, 1; 17, 5; dakle 43%.

Italija 36, 9; 37, 8; 34, 9; 32, 5; 31, 9; 30, 3; 28, 2; 27, 5; dakle 25%.

Engleska 35, 5; 32, 5; 30, 0; 27, 2; 24, 0; 22, 4; 18, 9; 18, 3; dakle 48%.

Belgija 32, 7; 30, 2; 28, 9; 26, 7; 23, 1; 21, 9; 19, 9; 19, 7; dakle 40%.

Nizozemska 36, 4; 34, 2; 32, 5; 30, 7; 28, 0; 27, 4; 25, 1; 24, 2; dakle 34%.

Danska 31, 5; 31, 9; 30, 2; 28, 7; 26, 7; 24, 0; 21, 9; 21, 1; dakle 33%.

Norveška 30, 9; 30, 8; 30, 3; 27, 6; 25, 6; 23, 9; 21, 7; 20, 0; dakle 35%.

Rumunjska 35, 0; 41, 4; 40, 6; 40, 0; 42, 6; 37, 4; 36, 2; 36, 2; dakle 33%.

Ugarska 43, 4; 42, 2; 40, 5; 36, 8; 35, 4; 31, 8; 26, 8; 27, 7; dakle 36%.

U gg. 1920—1926. rodilo se u Španjolskoj 258.751; 255.453; 249.279; 238.971; 221.462; 235.480; 224.716 osoba; u Francuskoj u isto doba 834.411; 813.396; 759.846; 761.861; 752.101; 768.983; 766.226; u Njemačkoj 1.599.287; 1.560.447; 1.404.215; 1.297.449; 1.226.342; u Engleskoj 957.782; 848.814; 780.124; 758.131; 730.084; 711.287; 694.897; u Italiji (nema podataka za g. 1926) 1.158.041; 1.118.344; 1.127.444; 1.107.505; 1.126.260; 1.107.736; u Ugarskoj 258.751; 255.453; 249.279; 238.971; 221.462; 235.480; 224.716.

U Poljskoj se na 1.000 stanovnika rodi godišnje 33; u Čehoslovačkoj je bilo g. 1921. 29, 1, a g. 1925. je spalo na 25, 7. Slično je i u našoj državi. U Austriji u gg. 1871—1880. bilo 39, 0, u g. 1913. malo više od 29, 7, u g. 1920. 22, 4, g. 1924. 21, 7. Nije bolje sa sjevernim evropskim ni s balkanskim državama.

Ovo opadanje poroda nije svojstvo individua, nego čitave Evrope. Odakle to dolazi? Jeli to znak kulture? Ne. Ta i u prošlosti je bilo kulture. Svojstvo je današnjeg, modernog čovjeka, da on svoje energije razvija više vanjskim radom, a ne na sebi kao u pređašnja vremena. Izgleda kao da je duša i razmišljanje pobjeglo sada iz čovjeka. Ne gleda on na dubinu niti na kakvoću; njemu *elongatis, carceribus detentis, metallis deputatis...etc* (Jednoduš-

važi daljina i kvantitet. Demokracija je fraza, jer mase robuju visokoj financiji. Zapad mjeri sve energije prema novcu. Sada ekonomija prevladuje nad političkim strastima i hoće da zarobi i vjerske pokrete i osjećaje. Materijalni se život nametnuo duhovnom, gdje nema katoličkog života. Kako na Zapadu i u zapadnoj kulturi nestaje vjerskog života i osjećaja, tako raste opadanje poroda. Da je tako pokazuje nam statistika katoličkih krajeva i nekatoličkih zemalja. Bezvjerje je crvotoč današnjih naroda u Evropi. To se vidi po dijelovima Francuske; gdje socijalna demokracija još nije zahvatila šire mase, tu je još vazda visok broj poroda; obratno je ondje, gdje se ona uvukla i zagospodarila masama. Svi pak znamo, da je socijalna demokracija po Marksovoj osnovi i u biti dosadašnjoj skroz materijalistička, dakle negacija svake nadnaravne vjere.

b) Materijalizacija je najjače provedena po velikim gradovima, kozmopolama. Tu se najbolje zapaža dekadencija Zapada. Gigantski su gradovi danas simbol potpuno slobodnog duha, koji ne će da poznaje spiritualnost; dapače je prezire.

Već i sama izgradnja tih gradova starih i novih kultura pokazuje nacrt šahovske ploče. Babilon je imao iste redovite kvadrate kuća kao Tenochtitlan u starom Meksiku ili propala Pataliputra u Indiji ili gradnja Washingtona g. 1791. Jednaku šahovsku ploču s dugim ravnim ulicama nalazimo i u današnjim kozmopolama i u internacijonalnim velegradovima.

Moderni su gradovi građeni mrtvim cementom, koji je regbi personifikacija duhovnog neživota ili smrti. I ta se duhovna smrt odražuje u opadanju poroda. Pariz je g. 1916. imao 17, 2, a g. 1922 već 16, 2 poroda na 1.000 osoba. U tim je istim godinama Beč imao 17, 8 i 15, 1; New York 26, 7 i 22, 2; London 24, 5 i 21, 0; Petrograd 26, 4 i 21, 8 (1920).

Ti veliki gradovi stare i nove kulture pružaju ljudima samo kasarne za obitavališta, gdje fali svaka poezija. U aristokratskim četvrtima Babilona, Bagdada, Tenochtitlana, Berlina iza sjajnih palača nalaze se velike zgrade, prave vojarne, u kojima stanuju siromašne mase. I u starom Rimu (Roma aurea) bijaše kasarnâ, koje se sada vide u američkim gradovima. I ondje su ulice bile jedva 3 do 5 metara široke, pa je u njima falilo i svjetlosti i zraka. To su bile t. zv. »insulae«, visoke 6 do 10 katova; Tir je u Feniciji imao zgrade veće visine negoli su bile one u Rimu. U Kartagi i Motyi je bilo kuća sa 6 katova. U Bizancu je bilo mnogo kuća s 8 ili 10 katova. Upravo je tako danas u Londonu i Parizu.

Kakav je u svojoj nutarnjosti kozmopolitski stanovnik? Ne drži se tradicije ni u vjeri ni u promatranju narodne prošlosti; on je obično čovjek bez srca, bez krvi, novi nomad, koji se seli od kuće do kuće, dokle ga ne izbace na ulicu, jer nije platio stanarinu. U Rimu je takav stanovnik tražio »panem et circenses« (državnu potporu i zabavu); svako se popodne našao u cirkusu. I stanovnik modernih velegradova imade svaki dan svoj kino, u nedjelje nogometne utakmice i stadione. Sve kako je nekada bilo, samo u dru-

gom obliku! Kozmopole ne trpe, da njihovi građani budu nutarnji ljudi. I danas velegradovi svojim građanima podaju surogat vjere — jer ljudi ipak ne mogu da žive bez vjere — u teozofizmu i okultizmu. Pravi, duboki život, prožet puninom kršćanstva bježi iz tih velegradova i stoga tu pučanstvo leti prema svomu — svršetku.

3. Zar propast bijele rase?

Svatko će se zabrinuti, ako promotri kolika je razlika umrlih i rođenih u Evropi ovih zadnjih godina. Uzmimo 7 godina: 1920—1926. Tu ćemo vidjeti, kako pučanstvo Evrope propada.

Francuska ima u razlici umrlih i rođenih (više rođeno negoli umrlo) ove brojke 159.790, 117.023, 70.579, 84.871, 72.216, 60.064, 52.768; Njemačka 666.358, 700.248, 523.589, 439.551, 508.878, 546.426, 491.366; Italija 459.926, 476.110, 467.033, 481.052, 462.240, 438.764 (za g. 1926. nema podataka); Engleska 491.926, 390.185, 293.344, 313.766, 257.016, 237.973, 241.102.

Evropa propada, jer se rađa malo djece. Gdje roditelji hotimice i umjetno ograničuju broj djece, to su obično ta djeca slabunjava i boležljiva, podvrgnuta sušici i bolestima uma. Obično se danas ljudi ispričavaju, da im ekonomske prilike ne dozvoljavaju veći broj djece. No kako da upravo bogatiji krugovi neće većeg broja djece? U New Yorku broj je poroda u siromašnim dijelovima grada 4 puta veći negoli onaj u bogatijim dijelovima; u Pittsburgu i Berlinu tri puta veći; u Londonu i Beču dva puta i po. U New Yorku je posebna komisija našla u bogatoj ulici Fifth Avenue u 45 palača samo 17 djece.

Od g. 1871. do 1921. razno su porasle nekoje evropske države. Tako je Njemačka u tim godinama porasla za 52, 4%, Engleska 49, 6%, Francuska samo 8, 3%. Pod Ljudevitom XIV. je Francuska imala trećinu svega evropskog pučanstva. Danas imade jedva dvanaesti dio. G. 1800. bilo je na 1.000 Francuza 911 Nijemaca, ali g. 1900. je bilo već 1.446 Nijemaca i g. 1925, premda je Njemačka izgubila dio svog zemljišta i Francuska je povećala svoje zemljište, bila su na 1.000 Francuza 1.572 Nijemca. Ova nam pojava tumači, zašto svaki dan useljuje već sada u Francusku do 1.100 osoba i te osobe ona nastoji da poirancuzi. Ako zbrojimo strance i naturalizirane Francuze i potomke stranih skupina, to već danas polovica Francuske nije starinom francuska.

I u Sjedinjenim američkim državama pada broj Yankeeja. Još dvije—tri generacije i oni će iščeznuti s lica zemlje.

Opadanje poroda u Evropi nosi sobom kao nužnu posljedicu, da će se amo stranci useliti. Francuska je već sada ta Akilova peđa; to je useljivanje već započelo u većem broju. Početak svršetka bitće, kad će žuta rasa krenuti put Evrope i to najprije u krajeve, gdje je relativno malo pučanstva i postoje veće nadnice.

To nije iluzija. Eno u zadnjem popisu pučanstva Sjedinjenih američkih država iz g. 1920. imade 94,8 milijuna bijelaca i 10,9

milijuna ljudi druge boje. Država Alabama, Florida, Georgia, Nord-Carolina, Luisiana imaju trećinu pučanstva druge boje. Dapače su bijelci u državama Missisipi i Sud-Carolina u manjem broju. 17% polja u Sjedinjenim državama nalazi se u rukama crnaca i broj je njihovih poroda dva puta veći negoli kod Yankeesa. Broj Indijaca raste. G. 1900. ih je bilo 270.544, g. 1905. imade ih već 349.595. U Aljaski je u gg. 1910—1920. bijela rasa pala za 23%, dočim su Indijci porasli za 5%. U Meksiku je g. 1900. bilo do 3 milijuna bijelaca, sada nema nego 2 milijuna na 15 milijuna stanovnika. Tu su dapače ti Indijci oteli bijelcima državnu vlast iz ruku. Gvatemala je indijska država; slično Honduras nema nego 2% bijele rase; u Kostariki i Panami više nema čiste bijele rase. Na Haiti su Crnci i mulati, na Jamaici je jedva 2% bijele rase. I u Africi raste domaća rasa, bijela nazaduje. Tu je odzvonilo gospodstvu ove zadnje. Slično je u Istočnoj Aziji. Pitanje je samo vremena, kada će se to i izvesti. Jedino je Australija pošteđena. Ali ako tamo krenu Japanci sa svojom flotom, moglo bi lako i ondje doći do prevlasti nebije-
le rase.

Žuta, crna i crvena rasa spavala je tisuću i više godina. No kada te rase postanu svijesne svoje snage, što će onda biti? Dosada je Evropa evropeizirala Aziju i Afriku, ali dalje to ne će ići. Reakcija je već tu. Evropa se već sada nalazi u istom položaju, u kojem je nekoć Egípat bio naprama libijskim narodima ili islamsko carstvo oko g. 900. prema Turcima ili carski Rim prema Germanima. Silna je tu pogibelj! K tome je zadnji svjetski rat pokazao, kakove slabosti imade Evropa u sebi, u svojoj nutarnjosti, a sve su to stranci vidjeli i osjetili. Evropa je stranim narodima pokazala, što znači broj i sila. Već su prije rata kineski, indijski i japanski učenjaci kod kuće govorili o bankrotu evropske ili zapadne kulture. Prvi će udar doći iz Japana protiv bijele rase u Americi. Pomislimo samo na prenapučenost te države. Ona je manja od Njemačke; Njemačka je dosta napučena, a Japan ipak imade 84 milijuna više negoli Njemačka. Japan naime broji prema popisu iz g. 1925. do 157 milijuna duša. K tome je to vulkanska zemlja, poplave su česte. Tu je agrikultura jedino moguća pod oblikom povrćarstva. Ta zemlja mora da traži oveće naseljenje svog pučanstva izvan Japana. Druga pogibelj prijeti bijeloj rasi iz Afrike. Tu se već sada čuje poklik: »Afrika Afrikancima!«

4. Borba.

Stari su narodi poduzimali razne protumjere protiv opadanja poroda. To su činili u Egíptu, Sparti i Ateni, Indiji i rimskoj državi. U Rimu su cenzori mogli povećati namet neoženjenim osobama. Cezar je davao nagrade roditeljima, koji su imali djece; čak je seljacima s troje ili više djece dijelio posjede po Kampaniji. Car je August ženidbenim zakonima, poznatim pod imenima »lex Iulia et Papia Poppaea« uz »lex Iulia de adulteriis«, ustao bio protiv

neženja ili smanjenja poroda. Tiberij, Nerva i Trajan su dizali posebne ustanove za odgoj djece i iz imućnijih krugova. I moderne su države pošle ovim putem. Tako je Francuska zakonom 14. 7. 1913. uvela potporu obiteljima s 4 ili više djece. Kasnije je brojne obitelji poštedita i s nametima na prihode i darovnice ili baštinjenje. I u Njemačkoj obitelji s većim brojem djece manje plaćaju poreza. Vlast pomaže te obitelji neizravno borbom protiv alkoholizma, kontrolom na javnim zabavama, zakonima o stanovima, agrarnom reformom, uredbom o nadnicama. Prema zakonu o nasljedstvu od g. 1925. oženjeni ne plaćaju takse, ako imaju djece. U Ugarskoj neoženjeni i oženjeni bez djece plaćaju posebnu taksu; jednako plaćaju oženjeni, ako imaju samo jedno dijete. Prvi paragraf o obrani djece glasi: »Svako dijete, koje rodbina ne može uzdržavati, ima pravo da ga Ugarska država uzdržaje«. I u Sjedinjenim američkim državama o taksama daju oženjenima veće pogodnosti negoli neoženjenima.

Mussolini je poput Cecilia Rhodesa i Lenjina protivnik Maltusove teorije o ograničenju poroda, te je izjavio: »Italija, ako hoće da vrijedi u svijetu, mora imati u drugoj polovici ovoga vijeka pučanstvo ne manje od 60 milijuna. Nepobitna je činjenica, da je sudbina naroda usko spojena s veličinom pučanstva«. Mussolini je stoga zametnu borbu protiv opadanja pučanstva i Italija sada imade više ljudi negoli Francuska. On je uveo taksu na neoženjene i ženidbe bez djece. Da podigne seosko pučanstvo, proveo je »borbu žita« (la bataglia del grano), pa je prihod usjeva lani bio krasan. On je izdao i dekret protiv prevelike industrijalizacije gradova, a jednako zabranio ili vrlo ograničio doseljivanje seoskog pučanstva u gradove. Tako je Italija g. 1925. prekoračila 42 milijuna duša.

Hoće li biti uspjeha u tim zakonima i odredbama?

Već je Tacit opazio, kako Lex Papia Poppaea nije uspjela. Gotovo isto možemo kazati o svim protumjerama starog svijeta. To su za rimsku carevinu priznali svi carevi iza Adrijana. Ta bi država bila postala potpuna pustoš, da je barbari nijesu napučili.

I danas će svi zakoni i protumjere ostati bez uspjeha, ako ljudi ne zabace materijalističko shvaćanje i ne prigrlje kršćanstvo, da po njemu počnu ozbiljno i živjeti. Za Njemačku izričito to priznaje Korherr: »Ako se ljudi povrate germansko-gotičko-katoličkoj religioznosti, dovest će ih ova opet k primitivnoj rodnosti«. (s. 166.) Sa samim cesarima ne ćemo nigdje ni za jota popraviti ili zaustaviti opadanje poroda. Stoga Korherr upire prstom na rimo-katoličku Crkvu, jer trebamo jednu jaku Crkvu. Bez jake su Crkve sve reforme labave. Isti pisac predlaže i ova sredstva: 1. nužne kazne protiv onih, koji se izrugavaju ženidbi, brojnoj djeci, materinstvu; 2. činovništvo valja da živi za narod; 3. ojačati agrikulturu i zanate, te proširiti ljubav k polju; 4. borba protiv smanjivanja stanova, naseljivanja po gradovima, protiv alkohola i nemoralna; 5. borba protiv ženske emancipacije i prostitucije, pro-

tiv olakšanja bračne rastave ili abortusa, protiv ograničenja broja djece; 6. majke treba da doje svoju djecu; 7. majke neka su zaštićene u svojim pravima; 8. pravo izbora ženskog samo za majke; 9. odgoj nezakonite djece pod nadzorom Crkve.

Završujemo ove retke s uvjerenjem: Neka se Evropa vrati k rimo-katoličkoj Crkvi, kako je u njoj bila prije protestantizma, i odmah će po sebi pasti ovo pitanje smrti, koja ju inače neminovno čeka.

A. S.

Bijelo roblje

U starom je Rimu Cestitas Tigellinus postao silnim bogatašem, jer je u tom gradu podržavao »lupanar« i slao svoje agente po svem onda poznatom svijetu, da mu nabavljaju »bijelo roblje« za pogane, pune pohote. Solon je takove lupanare proglasio državnim monopolom, da odatle dobiju novaca za državnu kasu. Nije bolje bilo ni kod pogana babilonske, perzijske, egipatske kulture. A danas? Ostalo je to poganstvo i danas u uporabi. I danas vrijedi riječ sv. Pavla, kojom je on opisao sramotu poganskih Rimljana: »Govoreći da su mudri, postadoše lude. I zamijeniše slavu besmrtnoga Boga slikama smrtnoga čovjeka i ptica i četveronožaca i gmazova. Zato ih predade Bog pohotama srdaca njihovih u nečistoći, da sramote tjelesa svoja među sobom samima« (Rim. 1, 22—24).

To je nedična stranica i moderne, dakako nekršćanske kulture. Posred naših gradova postoje trgovišta, na kojima se kupuju i prodaju žive djevojke; po kavanama se bane zakupnici bijelog roblja; brojne karike posrednika podržavaju tajne niti prema »kolegama« izvan države. To je prava epidemija, koja se zove »auri sacra fames« (strastvena želja za novcem), koja se ne žaca ni najodvratnijih sredstava, te noćama gazi svako ljudsko dostojanstvo.

A. de Werth je objelodanio porazne činjenice na temelju podataka, što ih je »Savez naroda« sabrao ovih zadnjih godina po svojim emisarima; objelodanio ih je u svom djelu »Die neuesten Forschungsergebnisse über den internationalen Mädchenhandel u. die Prostitution« (M. Gladbach, Volksverein). Te su činjenice strašne i udaraju, da tako rečemo, po licu svu našu kulturu. Ta da se u Evropi pojavi guba, što ne bi učinili medicinski fakulteti i vlade, da je što prije zatru i nestane te bolesti na našem kontinentu! I ipak je prostitucija i trgovanje bijelim robljem gore negoli ma koja guba. I sam »Savez naroda« priznaje, da je ovo pitanje na sramotu svoj našoj visokoj kulturi.